

Анатолій ЛІГУН

Л 55 "Двадцять три весни після..." (Чорнобиль у століттях і долях). – Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські обереги», 2009. – 464 с.

ISBN 978-966-533-437-8

Книга "Двадцять три весни після..." (Чорнобиль у століттях і долях) – данина пам'яті ліквідаторам Чернігівщини, які мужньо, сумлінно і самовіддано виконували свій громадянський і службовий обов'язок у часи ліквідації наслідків Чорнобильської трагедії, рятуючи Землю і Людство.

Героями нарисів, розповідей, соціальних портретів є люди, які не тільки виявили мужність, героїзм та самовідданість у часи чорнобильських подій, а й залишилися такими ж мужніми, витривалими, життєздатними у повсякденному бурхливому житті наприкінці ХХ та початку ХХІ століть.

В окремих розділах висвітлюються стислі автобіографічні дані персонажів, героїв книги, їхні заслуги перед державою і суспільством у виконанні державних чорнобильських програм, вияви благочинства та боротьби активістів чорнобильського руху за гарантовані державою соціальні права, за їх виконання та втілення у сьогоденне життя.

Нариси, розповіді, портретні замальовки доповнені багатьма фотосюжетами.

ББК 31.47

від редактора
Олена Мамчич

Чорнобиль. Спогади про нездійсненне

Босоноге моє дитинство, ти сплигло і розтануло в сивій далечі, і вже не видно тебе, не чутно, і тільки вітер пам'яті іноді вириває окремі епізоди тодішнього життя. Усе, про що згадую, можна вкласти наче у шухляди з написами: мати, школа, друзі, юність, перше кохання...

Є багато такого, про що не згадується, а можливо, цього й не було.

Ризикую зупинити серце, огорнути його долонями і нести, нести довго-довго...

Спогади бачать сльози радості чи смутку, жалю за нездійсненим... Вишневі сади, яблуневі пелюстки під розпеченим сонцем, городи, біла і червонувата бульба, запах землі, рідної та чужої, обличчя людей, які оточували, обійми друзів і зухвалість ворогів... Та що там казати, все було, все могло би бути, але, мабуть, судилося інше...

Усе моє життя втискається у рамки часу і визначається періодами – до Чорнобиля і після нього. Ці проміжки віку вимірювалися не рентгеногодинами, а миттю років незбагнених. До Чорнобиля їх було аж (або всього) сорок чотири, а після нього вже минає двадцять третій. Наче половина половини буття того часу, того світосприймання, того розколу свідомості, за яким – прірва. До неї не хотів потрапляти тоді, чіплявся за життя, як міг. А зараз прірва ця – вже іншого гатунку, прірва байдужості і безпорадності, якась пекельна, що спалює все навкруги, і немає сили вижити в ній, залишившись собою.

Хтось скаже, ну ось, знову дехто намагається згадати минуле. А чи варто копірситися у кучугурах сміття моралі і закону, точніше – беззаконня? Адже там, де немає моралі, закон не працює. А як спить закон, то хіба ж комусь до моралі?..

Здебільшого буває саме так: мовчить розум, а руки роблять. Так було й тоді, у далекому квітні вісімдесят шостого. Дзвінок телефону розірвав тишу – і розчинилося повітря розірваного серця. Розум був насторожі, дочекався нарешті логіки, буття давило, рішення твоє вже нікого не цікавило. Маєш! І все. Десь там залишилося інше життя, там світило інше сонце, вели свій відлік роки, а тут – тільки чорна смуга, без білого натяку на краще, тільки голі віти дерев і розпанахане беззахисне небо над головою.

Блаженна хвилина року! Пристрит долі. Чиєї? Хто завинив перед Всевишнім? Плата за наругу над сторіччям? За кров, піт померлих, за їхні зотлілі у святій землі кістки? Але ж діти, безгрішні створіння божі! За чії гріхи розплатилися вони власним життям у тенетах гострих лейкозів і лейкемій?! І хто відповів за це зараз, двадцять три роки потому?! Де та проща, яка здатна буде простити і відпустити гріхи спечених у швидкому бутті слів каяття?.. Думаю про це, і спина холодіє, стає болісно від безсилля допомоги, від жаху спогадів, а ще більше – від вогню раптової миті: невже забудемо? Тоді приречені пережити все знову! Боронь, Боже! Урятуй і збережи! Земля ще жива, хоча й скалічена безкарністю людини, від якої – всі пестоші та прикрощі, адже істота мисляча може навігадувати такого... Покоління у спадок візьмуть не тільки землю, а й небо (скільки ж воно бачило!), і ці зірки, яких торкаються гвинтокрили й безпорадні літаки, і це повітря, що поки тримає птахів у вітрах надій. Любове людська, ти потонула у царині болю і страждань, у злі техногенного ланцюга постійних негараздів, винуватцем яких є людство і безмежна байдужість його...

Нічого не повториться у цьому світі! Що пройде, те минеться, навечно розтане у тумані пам'яті, а може, закарбується у серці, потім утече і вже ніколи не повернеться. Ми підемо з цього світу, і з нами піде наше минуле. Воно не потрібно, як нас навчали колись, майбутнім поколінням. Хіба ми згадуємо війни минулих століть без пам'яті їх учасників? Усе піде у вічність, як підемо ми.

Пам'ять зберігає, реальність диктує. Носії пам'яті ідуть із життя, носії електронні – бездуховні, жорсткі паперові хащі, в яких немає серця. Те, що маємо, залишаємо собі на згадку, думаючи, що це комусь потрібно, окрім нас. Марні сподівання.

Тримайся тільки у сьогодні, не забуваючи (для себе!) минулого і захищаючи майбутнє саме зараз...

*Огонь Чернобыля,
Ты светишь нам, живущим,
Напомяая о лихой беде,
И каждый день
Бросаешь вызов суцый
Тем, кто прошел изломом
По судьбе.
Проклятье века
Сатане в угоду*

*Просилось памятью
На чистый ровный лист,
Под непощенье
Брошена природа,
А солнце
Будто вновь взошло
На "бис".
О человек!
Как жалок
Твой проступок,
Ты замахнулся
На святой уклад,
Разлом кровавый
Тех апрельских суток –
И рай земной
Вдруг превратился в ад.
Вины без наказанья
Не бывает,
Как наказанья –
Без слепой вины,
И терпка чаша,
До краев, хмельная,
Под стон глухой
Разорванной страны.
Небес прощенье
Вряд ли ты заслужишь,
Глаза потомков –
Вечный смертный грех,
Но так же звезды светят
В черных лужах,
Судьба одна –
Как жребий –
Но на всех...*
